

MŰSZAKI KÖNYVTÁROSOK *írják*

A SZTALIN VASMŰ MŰSZAKI KÖNYVTÁRÁNAK MUNKATAPASZTALATAIBÓL.

A Sztalin Vasmű most alakuló központi műszaki könyvtára, melynek állománya mintegy 8000 egység – az elmúlt öt év alatt került a "Sztalin Vasmű vállalatok" birtokába. A 8000 kötet nyolc gyárrészleg, illetőleg osztály műszaki könyvtárának állományában volt. A Kohó- és Gépipari Minisztérium vállalataira vonatkozóan kötelező érvénnyel megjelent 4.006/1954. sz. KGM. rendelet előírja, hogy a KGM.-hez tartozó vállalatoknál, lehetőleg az üzem területén a Szakszervezet kezelésében lévő könyvtártól elkülönített műszaki könyvtárat kell létesíteni. A rendelet azt is kimondja, hogy az ún. "ujító könyvtárak" a műszaki könyvtár megalakulásával megszűnnek, és azok műszaki és közgazdasági könyveit a Műszaki Könyvtárnak, egyéb könyveit pedig a Szakszervezeti Könyvtárnak kell átadni. A műhelyek és osztályok kézikönyvtárai is a központi műszaki könyvtár felügyelete alá tartoznak.

1955. február hó 1-én könyvtárvezetői megbízatásomkor kezdtem meg a központi műszaki könyvtár megszervezését. A nagy kötetsszámú könyvtár állományának összegyűjtése, feldolgozása, közreadása, másirányu elfoglaltságom mellett olyan nagy feladat elé állított, amelyet csak meglehetősen vontatott, lassu ütemben tudtam végezni. Ez nem felelt meg annak a kívánságnak, amelyet a Sztalin Vasmű dolgozói a műszaki könyvtárral szemben támasztottak. A szervezési munkát a következő program szerint végeztem. Először a nagyobb kötetsszámú kis-könyvtárak állományát leltároztam fel, melyeknek – egy-két esettől eltérően – nem volt leltári naplójuk és katalógusa. A leltározás igen nehéz munkát jelentett a hiányos, illetőleg teljes egészében hiányzó leltári

okmányok miatt. A könyvek vagy az olvasóknál voltak, vagy 3-4 különböző helyen is tároltak. Nem volt olyan gyárrészleg, amely ki tudta volna mutatni, hogy hány darab, milyen és mennyi értékű könyvet vásároltak a Sztalin Vasmű erre a célra előírányzott keretéből. A könyvek összeszedése és leltározása után következett a könyvek elszállítása a központi műszaki könyvtár részére ideiglenesen kijelölt könyvtár-helyiségbe. Hosszu ideig tartó, a könyvtár centralizációját alapos indokokkal alátámasztó érvekkel, a miniszteri rendelkezés teljes súlyával lehetett csak sokakat meggyőzni a központi műszaki könyvtár létrehozásának szükségességéről és annak helyességéről.

A könyvek begyűjtése ellen a legfőbb érv volt, hogy a gyárrészlegek dolgozói a részükre szükséges könyvekhez jóval hosszabb ideig tartó utánjárással juthatnak csak hozzá. Ezt a problémát a leltározás után úgy oldottam meg, hogy a napi munkához szükséges, mintegy szerszámként használatos könyveket kint hagytam a gyárrészlegeknél. Az összegyűjtött könyvanyag feldolgozására minden akaratom meg volt, azonban meg kell mondanom, hogy ekkor még nem rendelkeztem egy korszerű nagyüzemi könyvtár megalapozásához szükséges szakismeretekkel. Ezen a nehézségen átsegített az OMK szakkönyvtárosképző tanfolyama, amelyet kitűnő eredménnyel végeztem el.

Még ez sem jelentette azonban, hogy megoldottuk a Sztalin Vasmű központi Műszaki Könyvtárának problémáit. Rendelkezésemre állt a nagy munka megkezdése előtt a 8.000 kötetnyi állomány és - rajtam kívül két segítőtárs. A napi forgalom azonban, amelyet nem az olvasók létszáma tett zsúfolttá, hanem a rendezetlen állományban való keresgélés - nem engedett hozzájutni a könyvtár feldolgozásához. Harcot indítottam tehát a könyvtár gyorsabb ütemű rendezéséért és a könyvtári dolgozók létszámának olyan mérvű emeléséért, amely létszámmal a feldolgozás munkáját elvégezhettem volna. A könyvtárügyi alaptörvény megjelenése után a Sztalin Vasmű Pártbizottsága és Vállalatom Vezetősége a f.évi április hó 29-én megtartott műszaki értekezleten, - egyetlen napirendi pontként programba vette Vállalatunk központi műszaki könyvtára helyzetének megtárgyalását. A műszaki értekezlet megválasztotta a Könyvtár Bizottság tagjait. A Bizottság feladata, hogy tagjai az egyes gyárrészlegek részéről a szakmai sovinizmus legteljesebb mellőzésével álljanak műszaki könyvtárunk mellett, és adjanak meg minden segítséget. A Könyvtár Bizottság elnöke és tagjai is az egyes gyárrészlegek tekintélyes műszaki dolgozói, olyanok akik nem nélkülözhetik munkájukban a műszaki könyvtár szolgáltatásait.

/Az egyszerű szótöbbséggel hozott határozatok ellen "vétójog" van, az ilyen határozatok mindaddig nem lépnek hatályba, míg felettes szerveink nem döntenek./ Az értekezleten megalakult Könyvtári Bizottság elfogadta azt a javaslatot, hogy a műszaki könyvtár feldolgozására állítsunk össze, egy arra a célra alkalmas és megfelelő létszámu brigádot. A gyárrészleg-vezetőknek, vagy helyetteseiknek még ott a műszaki értekezleten meg kellett nevezni azt a dolgozót, aki a legközelebbi munkanapon - május 3-án - már résztvesz a könyvtári állomány feldolgozó munkájában. A segítség-adás 8 fő három hónapi időtartamra szóló fél napi munkáját íranyozta elő. Májusban kezdtük a betanítás munkáját elsőként megjelent két elvtárssal. A magyar nyelvű könyveket kellett kiszednie a többi közül, hogy az állomány nyelvek szerint legyen szét választva. Ezzel el is kezdődött a tulajdonképeni rendezési munka, melyhez aztán lassan - egy hét leforgása alatt - csatlakoztak a többiek. Tehát a Könyvtár állományában lévő művek nyelvek szerint történő elsődleges szétosztása után a feldolgozás második folyamataként az egy nyelven belül azonos gerincmérettel rendelkező műveket gyűjtöttük egymás mellé. Ugy a nyelvek szerint való szétválasztás, mint a nyelveken belüli gerincméret szerint való elrendezés nem igényelt különlegesen képzett szak-munka erőt. A további feldolgozást a következőképpen végeztük el: az egy nyelven belüli és azonos gerincméretű könyvekkel már meglehetősen közel kerültek egymáshoz a rendező polcokon az azonos című, tehát azonos vastagságu és tartalmu, még legtöbbször azonos kötésű művek is, tehát most már nem volt nehéz az azonos műveket közvetlenül egymás mellé tenni. Sajnos rendezőhely hiányában nem teljesen sikerült az állomány ilyen formán történő elrendezése. Ezzel előrendeztük az állományt, osztályozásra, illetőleg az osztályozás után történő leltározásra. Ezzel a módszerrel elértük, hogy az azonos művek közvetlenül egymás után kerültek az osztályozó szakember /mérnök-technikus/ kezébe, akik azokat egyenlő jelzetekkel tudta ellátni. Ugyancsak nagy hasznát vettük az ilyen formán történt előrendezésnek a leltári naplóba való beírásnál, tekintettel arra, hogy a több példányban meglévő műveket csak egyszer kellett a leltárnaplóba vezetni és a következő azonos műveket a folyószámrend megfelelő számáig dettózni lehetett. A leltárnaplóba bevezetett művekről 3-3 katalóguscédulát készítettünk. Egy katalóguscédula, amelyet a leltári napló rovatának megfelelő módon töltöttünk ki az a tulajdonképeni kölcsönző karton, a másik két katalóguscédulából az egyik szakkatalógus, míg a másik betürendes katalógus számára készül. A feldolgozás folyamán kézbekerü-

lő Mérnöki Továbbképző Intézeti kiadványokat, valamint a "Nehézipar Könyvei" sorozati című népszerű tárgyalásmódban írott műveket, mint sorozatot is nyilvántartjuk.

A könyvtár állományának feldolgozását elhatározó értekezleten határozatot fogadtattunk el azzal kapcsolatban, hogy a könyvtári feldolgozás ideje alatt csak fél napon, mégpedig a 8 órás napi munkaidő második felében tartunk könyvtári olvasó-szolgálatot. A feldolgozásban résztvevő munkaerőket is ennek az időrendi beosztásnak megfelelően függetlenítették eredeti munkájuktól. A munkát a lehetőséghez képest úgy szerveztük meg, hogy mindenki képzettségének, illetőleg felkészültségének, vagy ha a munkamenete úgy engedte akár a kedve szerinti munkát is végezhetette. Itt azonban első szempont a munka folyamatosságának biztosítása volt. Könyvtárunk könyv, folyóirat, valamint fordításdokumentációinak feldolgozását 1956. augusztus 1-re terveztük. Munkánk az eredeti tervünkhöz képest a jelenlegi előrehaladást alapulvéve reálisnak, a határidőhöz képest megfelelő ütemben haladónak mondható.

Vállalatunk Vezetőségét hetenként tájékoztatjuk a feldolgozó munkában résztvevők munkaóráinak számáról.

Az ország műszaki könyvtára; mint tudomásunk van róla az utóbbi években jelentős előrehaladást értek el a könyvtári feldolgozó és egyéb munkájuk során. Azonban az is tudott dolog, hogy igen sok műszaki könyvtár jelentős kötetállománnyal még mindig messze áll attól, hogy elérje rendeltetésének értelmét és célját, a dolgozó tömegek részére történő közreadását. Akadályok a Sztálin Vasmű központi műszaki könyvtárának eddig történt szervezése és feldolgozása folyamán is bőven merültek fel. Ezeket azonban igyekeztünk legyőzni, ami ha saját erőinkből esetenként nem is tellett, más könyvtárak tapasztalataiból, vagy felügyeleti hatóságaink útmutatása, illetőleg intézkedése nyomán mégis csak sikerült. Most Pártunk és Kormányunk műszaki fejlesztési programjának idején a magyar könyvtárügy újabb fejezetének kezdetén kétszeresen is érdemes ezzel a nehéz, de szép feladattal foglalkoznunk.

Tapasztalataim alapján igaznak érzem azt a megállapítást, amely szerint olyan a vállalat Vezetőségének viszonya Pártunk és Kormányunk műszaki fejlesztési programjához, mint amilyen a viszonya a műszaki könyvtárhoz. A másik oldalról olyan a könyvtáros viszonya a Párt és Kormány műszaki fejlesztési programjához, mint amilyen mértékben a gondjaira bízott könyvtár betölti feladatát a második és a majd következő további öt éves tervek sikeres megvalósításáért vívott harcban.

Koronczay Béla